

QƏSİDƏLƏR

Əbülqasım Nəbati

<http://www.kitablar.com>

<http://www.kitablar.org/>

Bircə bax gör açılıb o güli-həmra, həmra
Ki, belə valeh olub bülbüli-şeyda, şeyda.
Mərhəba arizi-gülrəng, budur bağı-behişt!
Nə əcəb sərvədi bu ya qədi-rəna, rəna.
Türki-xunrizdir, ol çeşmi-siyəhdən həzər et
Kim, edər dinü dilü məzhəbi yəğma, yəğma.
Verdi can, aldı könül türreyi-zülfündə məqam,
Həmdülillah, birə min tutdu bu sövdə, sövdə.
Daneyi-xaldı bu, ya vətəni qumriyi-dil,
Taqi-əbrudu bu, ya mənzəri-əla, əla?!
Cəbheyi-mehri-müşəşədi bu, ya nuri-xuda,
Şəcəri-Turdu bu, ya yədi-beyza, beyza?
Nisbəti yox pəriyə Gəzgəzin, allah bilir,
Mələkin həddi nədi, huridi, hura, hura!
Müjə səf-səf çəkilib hər biri bir tir atır,
Cödi-müşkindi bu ya ənbəri-sara, sara?
Mənə bu nəşeyi-sərşardə saqi odur, o!
Ney kimi məndə nə var, bir quru qovğa, qovğa.
Biri səhbadan olub məst, biri minadən,
Məni divanə qılıb bir gözü şəhla, şəhla.
Küfrdür qafiyədə bir sözü təkrar demək,
Mən mükərrər deyirəm: dur gəti mina, mina.
Saqi, adinə dolandı şəbi-məstan gəldi,
Dövrə gəlməzmi nədən sağəri-səhba, səhba.

Bilmərəm səci nədir, qafiyəni anlamam,
Ey, qaradağlıyam, ver mənə xurma, xurma.
«Möhtərəm oğlu» deyirlər mənə, adım Məcnun,
Bir adım Xançobanı, bir buğu burma, burma!
Nə qələndərdi, nə dərviş, nə natiqdi, nə lal
«Ma ərəfnak» ki deyirlər, budu həqqa, həqqa.[1]
Bacı-qardaşı deməz, ata-anasın bilməz,
Deginən bir ayı ya, bir dədi-səhra, səhra.
Tərk edib yarü rəfiqi, çəkilib pünhanə,
Gecə-gündüz oturur vahidü tənha, tənha!
Sənə qurban olum, ey Xızra verən abi-həyat,
Guşeyi-çeşmlə bir bax mənə, şaha, şaha!
Lütf qıl, könlünü bir şad elə bu bərhəmənin,
Gəl bu viranəyə bir ey büti-tərsa, tərsa.
Haq bilir virdi-zəbanım gecə-gündüz sənsən,
Səndən özgə mənə mövla ola haşa, haşa!
Qənbərə çəkər olan, Qeysərə baş endirməz,
Nəçidir mehtər ola Döldülə Dara, Dara?!
Tutiyi-nitqin edib ismi-əzimi əzbər,
Gah edər zikri cəli, gah edər ixfa, ixfa.
Zahid, əl çək, səni tari, yeri get, dəng etmə,
Sənə allah gərəkdir, mənə mövla, mövla!
İçərəm qanını qəndab kimi, vallahi,
Tökərəm cəmdəyini itlərə şilta, şilta!
Bilmirəm harda idim, hansı çəməni seyrində,
Gəldilər xatirimə Vamiqü Əzra, Əzra.
Hədəfi-tiri-mələmətdi həqiqət Feyzi,
Heç salır gör məni bir yadına, əsla, əsla!
Feyzi, tap yoldaşını hayla de molla Dadaşa,
Ey beli tirməli oğlan, donu xara, xara.
Nə təpirsən bu qədər çitü qədək dükkənə,
Ver dəyər-dəyməzə, al ətləsi-kimxa, kimxa?!
Başını yırgala, bir silkələ balü pərinə,
Həmlə qıl şir kimi, yuzi tək ovla, ovla.
Pırsıma kiləkə toyuqtək, gözünü lap-lap aç
Rəng çək, xalqı bütün hamını tovla, tovla.
Bəndi-rumi yerinə piçü xəmi zülf kimi,
Dörd tərəf yağ yatağı, şəbi-yəlda, yəlda.
Eşşəyi bizlə görək, sür, yetişək yoldaşə,
Yatma, həmmam deyil, çöldü bu, molla, molla!

Qınama çox da onu əsli qaradağlıdır,
Gördü ənciri, dedi: hay budu alma, alma.
Məst qıldın məni, səriştə əlimdən getdi,
Deyər idim qılaram indi nə inşa, inşa.
Həqdi Məcnuna qılam tənə, vəli, insafən,
Onu divanə qılan həqdi, nə Leyla, Leyla.
Ey minən Rəf-Rəfi, cövlan eləyən göylərdə,
Qabi-qövseynə yetən leyleyi-əsra, əsra.
Bisütun dağına get, ordadı Şirin, Şirin,
Üştibin bağına gəl, burdadı Səlma, Səlma.
Orda bax qüdrəti-eşqi hünəri-Fərhadə,
Burda gör nəqşü nigari-güli-diba, diba.
İsmi-Səlma deyilən yerdə gərək Tur olsun,
Bilmədim, əfv elə təqsirimi, yara, yara!
Düşmüşəm süd gölünə ey necə xamuş olanı,
Kəs dilin, yarə yet, ey aşiqi-risva, risva!
Sənə qurban demişəm ruzi-əzəl bu canı,
Gəl dönüm başına, ey dilbəri-ziba, ziba.
Nə bilərdim ki, pəndir hansıdı, ya məst nədir,
Eylədin sən məni bir arifi-dana, dana.
Hafizin ruhuna ixlas ilə bir fatihə ver,
Çərx vur, dövrə gəl, ey bəççeyi-ənqa, ənqa.
Tutiyi-bağı-cinan, bülbuli-şaxi-Şiraz,
Xaceyi-Şəms-ləğəb, şairi-qərra, qərra.
Etdi pamal məni möhnəti-əyyami-fəraq,
Qalmadı tabü təvanım dəxi, ağa, ağa!
Qoyma bu qülzümi-qəmdə məni, ey dürri-yətim,
Sən də bir yol vecə gəl, ey şahi-vala, vala.
Rövzeyi-sərvəri-din şahi-Xorasanə baxın,
Çərxi-ətləsdi bu, ya günbədi-xizra, xizra.
Neçə qəndili-bülürü neçə şəmi-pürnur,
Sanasan gündü çıxıb, ya məhi qumra, qumra.
Çilçırağın nə deyim yoxsa təcəlla budu, bu
Nəxli-iməndi bu ya atəşi-Sina, Sina?
Gülşəni-səhni-gülüstani-İrəm ya rizvan,
Səqfi-eyvani-təla, aləmi-bala, bala.
Bir də ol rövzə təvafi mənə gər olsa nəşib,
Çəşmi-tərdən edərəm mən onu dərya, dərya.
Gövhəri-nəzmdı, ya silki-düri-ləli-xoşab,
Şəri-rəngindi bu, ya lölövü lala, lala.

Hər igid cürət edib bəhrdə qəvvas olmaz,
Ey Təhəmtən, gəl aman, Bijəni hovla, hovla!
Düşməsin başıma qoy zilli-hüma, istəmirəm,
Saqi olsun gülüm ol sərvə-diləyə ara.
Şükr, səd şükr ki, səbz oldu muradım nəxli,
Eylədi pir məni gör necə bürna, bürna!
Hər tərəf cuşə gəlib sünbülü reyhan kimi xəstə,
Deyəsən xürrəm olub tudeyi-qərra, qərra.
Güli-həməra, güli-rəna, güli-suri, güli-nar,
Susənü nəstərənü zənbəqü lala, lala.
Böylə gül yasəmənü qönçeyi-tərdən nə çıxar?
Pirə bax, bir danışır gör necə bərra, bərra!
Cürətim yox ki, edim adını izharü bəyan,
Xaceyi-Xizr-nəzər, mürşüdi-bina, bina.
Sədri-afaq zəvilməsnədi-əzmi-xaqan,
Bədri-xərgahi-şəhənşahi-Skəndər, Dara.
Piri-İsa-dəmə Musakəfə Davud-hünər,
Şahi-Cəmcəhü qədər qüdrətü şana, şana.
Şahi-Key-tələtə Vüz-qamətə Bürzu bazu,
Piri-xoştinətə xoşfitrətə Asəf-asa,
Piri-gülrəngü giransənkü cəlilül-nəhmə,
Şahi mehrəfsərü məhməğfərü Keyvancaca.
Piri-dəryadilü qüdsigilü Şibli-xislət,
Şahi-Tuğruldərü Fərruxfərü Kəsrarara.
Piri-xoşrəyü nikuxülqü həmidüs-sirə,
Şahi-düşməngüşü xəsməfkönü Bəhmənzaza.
Piri-dilzindəvü şəbxizü üllüvvül-ərkan,
Şahi-Məhmudğəza miri-Süleyman nana.
Məzhəri-zilli-iləh, Xosrovi-xurşidküləh,
Qeysəri-nəcmi-süpəh, həmhuyü huhu haha.
Pakü napakə yetər çünki onun ehsanı,
Xançobani, göyə tut başını ya ya-ya, ya.
Saqiya, dur ki, gəlir rayihəyi-nəfxeyi-sur,
Gör nə xoş dəmdi bu dəm, mən sənə qurban ka, ka!
Bir dua eylə şəhənşahi-əziimüş-şənə,
Qibleyi-küllü-üməm, səlli və va, va, va, va!
Vacib eylə özünə şahi duasın daim,
Müstəmirri yemək asan dəyi, baba, baba
Ey o kəs kim, sənə hər kimsənə bərhəqq bilir,
Çəşmi-bəddən sən özün bu şahi saxla, saxla.

Yeddi iqlimə ola su kimi əhkamı rəvan,
Behəqi-sərvəri-Yasin, şahi-Taha, Taha.
Həşməti şövkəti olsun günü-gündən əfzun,
Cıqqası xəmə yeməsin ta dura dünya-dünya.
Nəçidir hatəmi-Tey, hümməti-şahənşəhə bax,
Yayılib xalqa, bütün aləmə ölka-ölka.
Dolanım başına, billah, belə şirin zad yox,
Gənci-mövrusu təmam aləmə payla, payla.
Sahibül-əmr özüdür, ya da onun vəziri,
Gəlməyib aləmə, hərgiz, belə adil şa, şa.
Vəh, nə xoş zaddı ki, bir bəndəni allah sevə!
Nil çək alnına oğlun, xanım ana, ana.
Bilmirəm adını, ey ləmyəlidü ləmyuləd,
Hərə bir ad deyirlər sənə mən «la, la, la, la».
Rəxti, pəxti yerə qoy, futəni bağla belinə,
Burdadır bəhri-mühiti-düri-yekta, yekta.
Saxla yadında, Nəbati, dedim üç yol la, la,
Nə olub, küfr deyil, bir də de illa, illa.
Yoxsa, Şəbdizi-səməxiz lücamın qoparıb.
Qoydu Səhrayə üzün, çatladı heyvan fa, fa?

[İstinad 1: Quranın «biz səni lazımınca tanıya bilməmişik» ayəsinə işarədir.
Şair özünü allahla müqayisə edib demək istəyir ki, özün də hələ kim
olduğunu aydınlaşdırma bilməmişdir.]

Müjdə, ey dil, ki səni görməyə canan gəldi,
Əlini çal ələ, «can-can» sölə ki, can gəldi.
Eşidin, vaqif olun, cümlə, əya xürdü kübar!
Çəkilin, kuçə verin, yanə durun, xan gəldi!
Mərhəba, nami-xuda, qüdrəti-yəzdanə baxın,
Deyəsən Misrə bu gün Yusifi-Kənan gəldi!
Sındırıb başda küləh, şur salıb dünyayə,
Sünbülü susənə bax, telləri əfşan gəldi.
Verib ayinə kimi arizi-zibayə səfa.
Hüsnü gör, şövkətə bax, mehri-dirəxşan gəldi.
Yaxşı çal daşə külüngü, alagöz Fərhadım,
Geri dön, bir bəri bax, Xosrovi-xuban gəldi.
Təxti-tavus kimi zib verib Gülgünə,
Bisütun dağına bir ləli-Bədəxşan gəldi.
Özü göyçək, sözü şirin, dəhəni qönçeyi-tər,

Zülfü ənbər, boyu ərər, gözü fəttan gəldi.
Qaşları qövsi-qüzeh, kipriyi ox, incəmiyan,
Xalı filfil, ləbi mül, arizi taban gəldi.
Üzü gül yarpağıtək, sinəsi mərmərdən saf,
Buxağı lölöi-tər, gövhəri-rəxşan gəldi.
Dişi dürdanə kimi, sibi-zənəxdanına bax,
Ona əl dəymə ki, o aşiqə zindan gəldi.
Aşiq öldürmək üçün qəmzəsi yağı, cəllad,
Nazı çox, işvəsi xoş, püsteyi-xəndan gəldi.
Görəsən bülbüli-miskin niyə xamuş oturub,
Deyin ol qafilə kim, fəsli-gülüstan gəldi.
Dur, gəl, ey aşiqi-biçarə, çırağın yandı,
Qəm yemə, çox da dəxi, dərdinə dərman gəldi.
Açılıb laləvü gül, aləm olub bağı-İrəm,
Səhni-gülzarə əcəb sünbülü reyhan gəldi!
Deginən saqiyə, alsın əlinə cami-şərab,
Genə qan içməyə ol gözləri qan-qan gəldi.
Bilmirəm gündü, münəvvər eləyib dünyanı,
Ya bizim külbəyə ol sərvə-xuraman gəldi?
Harda qalmış, görəsən, ol dəli-divanə Fəzi,
Dur yüyür gəl dediyin afəti-dövrən gəldi.
Şulum oğlu nə xəbərdir, dur oyan, aç gözünü,
Bixəbər, bir nəzər et, gör necə insan gəldi!
Həvəsin vardır əgər ləli-ləbindən öpəsən,
Qorxma, öp, söylə ki, həqdən belə fərman gəldi.
Belə gəldi, belə getdi--dəmə çoxdur, qaç, gəl,
Adam ol, bir söz eşit, gör odu, Qurban gəldi.
Uçurub qatırı məlun, odunu çöldə salıb,
Balta çiyində köpək, arxada palan gəldi.
Çox əcəb vəqəədir, xeyrdir, inşaallah,
Budu təbiri bunun kim, sizə mehman gəldi.
Dediyin pərdədəki gizli sözün təbiri,
Budu kim, yer üzünə bir əcəb oğlan gəldi.
Etibar eyləməyin çox da Nəbati sözünə
Ki, əzəldən ona qismət belə həzryan gəldi.

Aşiqi-divanə, bir zümzümə bünyad qıl,
Xatirimi qüssədən bir nəfəs azad qıl.
Həlqeyi-zənciri bir silkələ, səslən genə,

Eşq ilə bir «hay-hu», şur ilə bir dad qıl.
Müddəti axır bu ev bəzmgəhi-yar idi,
Heyfdi bu mənzili yıxma, gəl abad qıl!
Mahəsəli-məqsədin yar idi məqsud əgər,
Başını bu damdə daneyi-səyyad qıl.
Ruzi-əzəl aşiqə qismət olub xuni-dil,
Bax mənə bir sədrini kureyi-həddad qıl.
Yoxdu bizim sazımız, tari-xoşavazımız,
Tök üzə əşki-rəvan, naləvü fəryad qıl.
Mahi-bəni-Haşim ol Həzrəti Abbasdən,
İstə mədəd xaməni tişeyi-Fərhad qıl,
Muğbəçeyi-mütrübün burda yeri yox hənuz,
Ah çəkib dəmbədəm növhəvü bidad qıl.
Yetdi nida səmimə hatifi-lareybdən,
Mətləbin oldu rəva, xatirini şad qıl.
Münşiyi-divani-həqq yazdı bu fərmanı kim,
Bu neçə əbyati də dəftərə irad qıl.
Laf vurub eşqdən, adına aşiq demə,
Ya bu ki, bu rahdə canını fulad qıl.
Bu misi-qəlbi ərit buteyi-iflasdə,
Vur ona iksiri-eşq, qabili-nəqqad qıl.
Nisfi-şəb olduqca dur əl-üzünə ver səfa,
Yatma dəxi, sübhədək şövq ilə övrad qıl,
Ta ki, sənə ram ola hirs-i-səgi-nəfsi-dun,
Qəmkədəyi-izlətə təbini mötad qıl.
Şərbəti-təcridən başına bir cam çək,
Get özünü daxili-həlqeyi-övtad qıl.
Ta ki, sənə fəth ola qıfli-tilismati-eşq.
Xəlq üzünə qapını şeşdəri-nərrad qıl.
Tuşeyi-rahi-fəna bil ki, təvəkküldü bəs,
Su yerinə gözlərin Dəcəyi-Bəğdad qıl.
Əşhəbi-sər-sər xuram gərçi inanın qırıb,
Getmə dur, ey biədəb, hörməti-ustad qıl,
Şamü səhər müttəsil həm belə ixlas ilə,
Ta nəfəsin var isə ruhun onun şad qıl.
Yar ətəyindən əlin üzmə, budur rahi-eşq,
Gözlə onu, aləmi-tabei münqad qıl.
Vəsvəseyi-Əhrimən gər səni gümrəh edə,
Xatirini zikrdən cənnəti-Şəddad qıl.
Bir də Nəbati əgər meyli-səyahət edə,

Başın onun tömeyi-xəncəri-cəllad qıl.

Şəhrbəndi-dildə bir sultanı gözlər gözlərim,
Bir şahi-zərrinkəmər xaqanı gözlər gözlərim.
Qurmuşam dami-həvəs, səyyadi-şahinbəztək,
Başlayıb xoş nəğmə, bir tərlandı gözlər gözlərim.[1]
Əşhəbi-sərsər-xurami hər tərəfdən səyridib,
Gəlmişəm cövlanə, bir ceyranı gözlər gözlərim.
Nalə bünyad eyləyib, gözdən töküb rüxsarə əşg,
Vamıqi-biçarətək Əzranı gözlər gözlərim.
Cəzbəsiz aşiq həqiqətdə cəmədi-məhz imiş,
Dəm çəkib, bir cəzbeyi-sübhani gözlər gözlərim.
Bir sitəmgər dilbəri-Leylivəşin Məcnuniyəm,
Düşmüşəm səhrayə bir üryanı gözlər gözlərim.
Afitabi-eşqimi salmış ziyadən qürbi-vəsl,
Mahi-növtək zülməti-hicanı gözlər gözlərim.
Dürri-guşimdir mənim: «Xeyrül kəlami qəllə dəll»,
Məhv edib siparəni, Quranı gözlər gözlərim.
Gah tilavət eylərəm «Səbül məsan», gah «hələta»,
Gah «Yasin», gah «Ərrəhman»ı gözlər gözlərim.
Qisməti-əhli-səfadir sureyi-«Tövhibi-pak»,
Mən ki, daim badeyi-reyhanı gözlər gözlərim.
Saqiya, bir cürə ver şahi-Xorasan eşqinə
Xosrovi-gərdun-sərirü padişahi-binəzir,
Bəhri-şövkət, bir mələk dərbanı gözlər gözlərim.
Mədəni-fəzlü kəramət, mənbəyi-cudü kərəm,
Şahi-ələm, xaceyi-Səlmanı gözlər gözlərim.
Qüvvəti-bazunu gör, şəmşiri-cövhərdarə bax,
Qan tökən bir gözləri qan-qanı gözlər gözlərim.
Bəççeyi-türkəm, dilim türki, kəlamım həcv, məcv,
Xançobani can alan, can-canı gözlər gözlərim.
Qoyunu yüz eylədim, bu çöldə qışlaq etmənəm,
Zinəti-mülki-Muğan Ultanı gözlər gözlərim.
Fısqırıq çalıb çəkib hey-hayi-hu-hu dəmbədəm,
Ağkəmər, Dərgəc, Telezmanı gözlər gözlərim.
Çalkərə, Saqqırkərə, Qumral, Qəmər qoç gəldi qaç,
Yüzbasar, Dartantutan, Qaplanı gözlər gözlərim.
Məst olub saqi yıxıldı, etdi qəltan şişəni,
Mən hənz ol sağəri-səhbani gözlər gözlərim.

Bəndeyi-piri-Muğanəm, həmdəmim cami-şərab,
Munisim Hafiz, o xoş əlhanı gözlər gözlərim.
Noqli-məclis, şəmi-məhfil, hardasan, gəl, ey Hüseyn!
Bir qəzəlxan bülbuli-xoşxanı gözlər gözlərim.
İştiaqın çox çəkər bu Şah Xətai bəhri, gəl,
Dərdiməndəm, neyləyim, dərmanı gözlər gözlərim.
Xizra qismət oldu, olsun çeşmeyi-abi-bəqa,
Mən də zövqi-badeyi-həmranı gözlər gözlərim.
Gənci fəth etdim, tilismin eylədim zirü zəbər,
Onda amma bir qəvi Səbanı gözlər gözlərim.
Yetmək olmaz gəncə, ta öldürməyincə əjdəri,
Acizəm, bir Museyi-İmranı gözlər gözlərim.
Əlhəzər bu əjdahanın sətəvətindən, əlhəzər!
Bir mühərriq atəşi-suzanı gözlər gözlərim.
Bilmişəm, axır bu göz dəryası qərq eylər məni,
Çarə yox, bir gövhəri-qəltanı gözlər gözlərim.
Bir qaranlıq evdə mənzil tutduğum bica deyil,
Xızrtək bir çeşmeyi-heyvanı gözlər gözlərim.
Başımın sevdası tüğyan eyləyib, çox-çox genə,
Bir gözəl, göyçək, əcəb oğlanı gözlər gözlərim.[2]
Mərhəba at oynadan oğlan, zəhi çapuksəvar!
Mehtəri-divanə bir Xanxanı gözlər gözlərim.
Səhl sandım eşqi əvvəl, bəs dedim baziçədir,
İndi gəl gör, mövceyi-tufanı gözlər gözlərim.
Vadiyi-fəqrü fənədə qalmışam heyranü mat,
Həlqeyi-zəncirtək zindanı gözlər gözlərim.
Fariğəm şahü gədadən, künci-vəhdət mənzilim,
Bir nəməd, bir pust, bir qəlyanı gözlər gözlərim.
Tərk edib islamı, tutdum məzhəbi-Ruhullahı,
Səcdə qıldım xaçə, bir rəhbanı gözlər gözlərim.
Din nədir, məzhəb nədir, mən aşiqi-divanəyəm,
Eylərəm məşqi-cünun, cananı gözlər gözlərim,
Məsti-cami-Sədr-afaqəm, qələndər məşrəbəm,
Zibi-İran xütteyi-Tehrani gözlər gözlərim.
Kaşifi-«elmi-lədünni», alimi-«mafiz-zəmir»,[3]
Vaqifi sirri-əzəl Mirzanı gözlər gözlərim.
Rövnəqi-bəzmi-şahənşahi-Süleyman dəstgah,
Xizrməqdəm, mürşidi-dananı gözlər gözlərim.
Çəkəri-Qənbər, qulami-Heydəri-Düldülsəvar,
Bir, Nəbati, rindi-bipərvanı gözlər gözlərim.

[İstinad 1: Şair də özünü ovçuya bənzədib deyir ki, xoş nəğmə başlayıb, tərlanın gəlməsini izləyirəm.]

[İstinad 2: «Gözəl-göyçək, əcəb oğlan» mehtərbaşı Xanxandır. Xanxan o vaxtkı rus-İran müharibəsində iştirak edən İran qoşun başçılarındanır. Xanxan igid, yaraşıqlı və gözəl cavan kimi məşhurmüş.]

[İstinad 3: Əsatirə görə «lədünni» elə bir elmdir ki, onu allahdan başqa heç kim bilmir. «Alimi-«mafiz-zəmir» isə ürəkdə olanları bilən deməkdir.]

Əyləşib bir xosrovi-afaqı gözlər gözlərim,
Bütpərəstəm, qibleyi-üşşaqı gözlər gözlərim.
Döndərib üz əhli-dünyadən, ümumən hər nə var,
Neməti-biminneti-rəzzaqı gözlər gözlərim.
Bağrımı qan eylədi bu möhnəti-hicran, aman!
Yarə bir əhd etmişəm, misaqı gözlər gözlərim.
Ey xuda, sən bu Züleyxanın əzizin xar qıl,
Saldırıb zindanə bir dustağı gözlər gözlərim.
Tövbə, gər meyl eylədim hər dilbəri-zibayə mən,
Yarə bir əhd etmişəm, misaqı gözlər gözlərim.
Baxmanam, hərgiz əgər, xurşidi-aləmtab ola,
Öz nigarım yari-siminsaqı gözlər gözlərim.
Ənbəringeyisu, kəmanəbru, şəlayinnazənin,
Məhcəbin bir duxtəri-Oymağı gözlər gözlərim.
Sinəsi qəndi-mükərrər, ləbləri şəhdü şəkər,
Narpüstan, bir çanaq qaymağı gözlər gözlərim.
Dövrə qalxmış mürği-dil çərxi-fələk dəvvartək,
Hər budağa düşməz o, bir tağı gözlər gözlərim.
Güllər açıldı, bahar oldu, səfa sürmək gərək,
Bir bulaq başı, sərin, yaylağı gözlər gözlərim.
Xoş çəmən, bir səbzi-xürrəm, bir neçə həmdəm rəfiq,
Gülyetərdə bir kabab yarmağı gözlər gözlərim.
Çəsmeyi-Mövlaəlidən su içib seyran üçün,
Selbasar başında bir gəzmağı gözlər gözlərim.
İldə bir dəfə təvafi-qəbri-seyyid Cəbrəyil,
Çox mübarək, orda bir müştəqı gözlər gözlərim.
Astmal çayı səfası binəhayətdir, vəli,
Barı bağlarında bir ovlağı gözlər gözlərim.
Təkağac qaldı, Murad yurdun fəramuş eyləmə,
Orda bir də bir səfa sürmağı gözlər gözlərim.
Çaldı daşə dırnağın, ləng oldu Şəbdizi-xəyal,

Rəxşi-gülgün, bir dəmirdırnağı[1] gözlər gözlərim.
Təngə gəldim bu qəfəs küncündə, bağrım çatladı,
Aləmi-balayə bir uçmağı gözlər gözlərim.
Yazmayıb kilki-qəza, yarəb, şəbi-hicranə sübh
Üz tutub dərgahə, bir fəllağı gözlər gözlərim.
Eyləsin bu dərdə çarə yoxdu bir haziq təbib,
Hakimi-hökmi-ələl-itlaqi gözlər gözlərim.
Məşqi eşqin məhv olub, sərməşqi yadımdan çıxıb,
Lövh-i-məşqim əldə bir məşşaqı gözlər gözlərim, ;
Sərvəri-şəbzindədaran rindü əyyarü dilir,
Əmrü Mehtərbaşı bir sərraqı gözlər gözlərim.
Mürşidi sahibnəzərsən, mən də gözdən düşmüşəm,
Bu fəqirə bir nəzər baxmağı gözlər gözlərim.
Köhnəlib, əldən düşüb, bu cism nəşi-gəbrtək
Atəşi-suzanə bir yaxmağı gözlər gözlərim.
Bir cavanmərd görmürəm bir əmrə iqdam eyləsin,
Göz salıb hər yanə bir qoççağı gözlər gözlərim.
Narü nurin mədənin get Xançobanından soruş,
Tut xəbər, gör, orda bir hərraqı gözlər gözlərim.
Doğrusun söylə, səni kim Xançobani eylədi?
Adı yoxdur, bir böyük xəllaqı gözlər gözlərim.
Çatladı Gülgün, Nəbatı, böylə çapmazlar atı,
Çatlasın, bir kürreyi-toxmağı gözlər gözlərim,

[İstinad1: «Qaçan at» mənasında]

Səfheyi-aləmdə bir dürri-nihandır Üştibin,
Vəznə gəlməz, çəkmək olmaz, çox girandır Üştibin.
Baş çəkib ərşi-bərinə dörd tərəfdən dağları,
Fihəqiqət ləngəri-gövnü məkandır Üştibin.
Səddi-İsgəndər kimi hər bürcü bir hisni-həsin,
Dideyi-bədxahə bir tiri-kəmandır Üştibin.
Xoşsəliqə hər yeri, xəlqi sərəsər mehriban,
Dilləri tati, vəli şirinzəbandır Üştibin.
Allah abad eyləsin, abü həvası canfəza,
Qalibi-insanə bir ruhi-rəvandır Üştibin.
Hakim olmuş onda ta Mirzə Səlimi-kamıkar,
Ol səbəbdən xəlqə bir darüləmandır Üştibin.
Maşallah, gör nə yaxşı boy çəkmiş sərvlər,
Cənnəti-Şəddad, ya bağı-cinandır Üştibin.

Narının hər danəsi yaqut, ya ləli-Yəmən,
Müxtəsər, bir gənc, ya bir bəlli kandır Üştibin.
Suyunu hər kimsə içsə, istəməz abi-həyat,
Ondan ötrü Xizrtək gözdən nihandır Üştibin.
Görmüşəm həm Əsgəranı, Qırçını, Ağdamları,
Onların yanında bir sultanü xandır Üştibin.
Gəzmişəm Hindarxını, həm Bərdəni seyr etmişəm,
Hər biri bir çöl, vəli, bir busitandır Üştibin.
Vermərəm külli-cahanə bir Hərasın seyrini,
Qıl təmaşa, gör nə göyçək, xoş məkandır Üştibin!
Doğrusu, yaylağının vəsfində aciz qalmışam,
Bilmərəm, bağı-İrəm, ya gülsitandır Üştibin.
Bir-biri üstündə damlar, yaxşı ali köşklər,
Bəs deyərsən Lənkəran, ya Salyandır Üştibin.
Verginən dildarımı, et ahü zarımdan həzər,
Rəhmə gəl, insafə gəl, bəsdır, amandır, Üştibin!
Bir qonaqnısbət Nəbati səndə beş gün əyləşib,
Hörmətin saxla ki, o bir Xançobandır, Üştibin.

Ey gözüüm, gəl gözə bax, nərgisi-şəhla nəçidir!
Zülfə bax, sünbülə bax, ənbəri-Sara nəçidir!
Daneyi-xalinə göz mərdüməkin qıl mənzil,
Günə bax, arizə bax, laleyi-həmra nəçidir!
Düşdü Bijən quyuya görgəc o çahi-zəqəni,
Ləbə bax, şəkkərə bax, şəhdi-müsəffa nəçidir!
Dişləri gövhəri-nasüftə, dəhanı qönçə,
Dilə bax, ləhcəyə bax, tutiyü mina nəçidir!
Sədəfi-can elərəm navəki-müjganə hədəf,
Taqi-əbrusinə bax, mənzəri-əla nəçidir!
Nə deyim kim, nə bilir işvə nədir, qəmzə nədir,
Bir gülümsün, qıya bax, gör bu müəddə nəçidir!
Cəbhəsin, ay desəm, incini məndən Zöhrə,
Əksi-Nurullahı gör, mehri-mücəlla nəçidir!
Başınə sayə salıb bali-hümatək kakıl,
Çıxmışam bir yerə kim, günbədi-xəzra nəçidir!
Qoymuşam tərifi-bənağuşinə biganələri,
Qol-boyun burda duran zülfi-çəlipa nəçidir!
Oxşadan sinəsini qarə, get ey gicü dəbəng!
Donduran adəmi bu mənşəi-sərma nəçidir!

Saqi, bir cam ilə dilşad elə bu qəmnaki,
Nəciyəm mən ki, deyəm sağərü səhba nəçidir!
Nə çıxar ərərü şümşad uzun əhməqdən,
Qəddə bax, qamətə bax, sərv-i-dilərə nəçidir!
Camı aldı əlinə, vəh, genə saqi, saqi!
Məst-məstanə deyər: Xosrovü Dara nəçidir!
Məhrəmi-xəlvəti-ünsüm hanı Saib, Saib?
Ləhnə bax, nəğməyə bax, bülbuli-şeyda nəçidir!
Hafizin şəhpərinin seytidi, ya nəreyi-rəd?
Dövrə bax, gərdisə bax bəççeyi-Ənqa nəçidir!
Bu necə nəğmədi, mütrüb məni mədhuş elədi,
Çək qələm Barbətə, sövti-Nikisa nəçidir!
Qoyma bu pərdəni əldən çıx, heyhat, heyhat!
Saqidən bir xəbər al gör ki, bu mina nəçidir!
Neyləyək Xizra nəsib oldu əgər abi-bəqa,
Sən də bu sağəri tut, gör qəmi-dünya nəçidir!
Gəl bu gülzar tamaşasına bir, ey qafil,
Qülleyi-kuh nədir, daməni-səhra nəçidir!
Qorxuram inciye Məcnun, küsə məndən, yoxsa,
Deyərəm: Gəzgəzə həmta ola Leyla nəçidir!
Yoxdur aləmdə belə dilbəri-sərmayeyi-naz,
Şəkli-Şirini unut, nəqşi-Züleyxa nəçidir!
Onu məşuq, məni aşiqi-müştaq deyin,
Zikr edin adımızı, Vamiqü Əzra nəçidir!
Mərhəbə, kilki-şəkərizü bədiül-əlfaz!
Sözə bax, gövhərə bax, nitqi-Məsiha nəçidir!
Hansı dəryayi-əmiqin dürüdür bu əşar?
Ləli sındırdı bu söz, lölövü lala nəçidir!
Rəhm qıl canına, bir bəsd, bu xəlvətdən çıx,
Təngə gətirdi məni, bu guşeyi-ixfa nəçidir?
Seyr qıl aləmi, bu şahü gədasın yoxla,
Nikü bəd hansıdı gör, zişt ilə zibə nəçidir?
Məscidü somiəvü bütəkədən bir-birə çal,
Görginən Kəbə nədir, deyri kəlisə nəçidir?
«Qülhüvəllah əhəd»[1] kəsdi bu əğyarların,
Qülzümi-vəhdətə cum, kəsəti-əda nəçidir!
Kafirü gəbrü nəsaravü müsəlmanə yetiş,
Dinü məzhəb nədi gör, möminü tərse nəçidir?
Həqqinən batili çək bir məhəki-mizanə,
Mustafa gör nə deyir, İsavü Musa nəçidir?

Gəz xərabatü münacatı, yetiş əhlindən,
Od vuran aləmə bu nuri-təcəllə nəçidir?
Gəl, Nəbatı, dəxi üzdən bu niqabı götürək,
Bir görək bu danışan aşiqi-risva nəçidir?

[İstinad 1: Quranda surə.]

Tərfi-gülşəndə genə bir güli-həmra görünür,
Türfə xoş-rəngü tərü tazəvü zibə görünür.
Baği-rizvandı bu ya səhni-gülüstani-İrəm,
Dövr ta dövr hamı sərvə-diləyə görünür?!
Laləvü gül qarışb bir-birə sübhanəllah!
Baxasan hər gülə bir bülbüli-şeyda görünür.
Lohəşəllah, görəsən cənnəti-Şəddadıdı bu
Ki, cəmiü dərü divarı mütəllə görünür?!
Ənəməllah ki, bu dərgahi-rəfiayə müdam,
Rizişi-neməti ənam bərayə görünür.
Qəsri-Firdovsə müqabilədi bunun xərgahı,
Təxti-tavus əcəb aliyü əla görünür!
Həşməti şövkətə bax üzmdə xuddami-dəri,
Hər biri Xosrovü xaqan ilə həmtə görünür.
Bu necə bəzmdə, yarəb, bu nə təkkinü vüqar
Ki, həmə şərti-ədəb bunda hüveydə görünür.
Həmd qıl iyzədə, torpağə düşüb üz yerə sürt,
Binəva, bax göyə gör əfsəri-Dara görünür.
Kimdi bu təxtnişin səlli əla nami-xuda,
Taci-xurşidi Məhəmməd, şəhi Dara görünür.
Başını sal aşağı, etmə təkəllüm əsla,
Gözünü tik yerə, gör tudeyi-qəbra görünür.
Baxma rüxsarına hərgiz ki, onun hər baxışı,
Aşiq öldürməyə bir xəncəri-bürə görünür.
Çeşmi-bəddən bu şəhi saxla, sən ey şahi-cahan
Ki, bu şah aləmə bir lütfi-xudaya görünür.
Afərin, bəh-bəh əzin şahi-ədalət güstər!
Kainat üzrə genə rəyəti-Kəsra görünür.
Nəqli Şirindi bu, ya Qisseyi-Yusifdir bu
Ki, tamam hərfləri lölövü lala görünür?
Bu necə şəkldi, yarəb, bu nə süni-qüdrət,
Sovləti-heydəriyü heybəti-Musa görünür.
Surəti-şiri-xudanı necə çəkdi nəqqaş!

Ciqqeyi-əfsəri bir mehri-mücəlla görünür.
Saqiya, ruzi-əzəl camına möhtac olalı,
Xabə getdikcə, gözə sağəri-səhba görünür.
Səhvdən saxla dilin, ey dəli kəctabi-zəman
Ki, sənin fəri-ləbin əsl xəraya görünür.
Kimdi bu miri-kərəm, sahibi-şəmşiri-düdəm
Ki, minib Düldülə bir qatili-əda görünür?
Dövr edər daireyi-ərşdə pərgarsifət,
Kimsə görməz ki, o bir bərqi-müşəşə görünür.
Şahi-islami, ilahi, bu şahənşahə müin
Eylə, sən kim, səbəbi-rahəti-dünya görünür.
«Rəbbi-ərni» dəyərim ta nə qədər canım var,[1]
Mənbəi-cuda səxa bəhri-ətaya görünür.
Qoy desinlər, bəli, məxluq təmami ki, əyan,
Sayeyi-mərhəməti-qadiri-yekta görünür.
Üştibində genə iqbalı-şəhi-dövrənə
Bir duaguyi-gəmin bisəri bipa görünür.
Şah tərifi əcəb adəmi məğrur eylər,
Əlləməllah ki, bu bir şairi-qərre görünür.
Bu əgər xəlq sözü həmpəri-simürğü deyil,
Niyə bəs Qafda bir bəççeyi-Ənqa görünür?!
Bu cünunun sözünə baxma, get, ey əqli dayaz,
Ki, bunun sözlərinin əksəri lovda görünür.
Xidməti-piri-muğan qisməti-hər dun olmaz,
Dəli mehtər genə bir mayeyi-qovğa görünür.
Müddəti lal idi, indi kar olub, həmd olsun!
Özü bədxu, sözü bəd, bir şələ sövdə görünür.
Dəli-divanə, nə qafil oturubsan hey-hey!
Nəreyi-seyheyi-Şəbdizi səmasa görünür.
Bu, yəqin tərcümeyi-ayeyi-«mahaza»dır [2]
Ki, həzin canım ara mehri-Züleyxa görünür.
Nə durubsan, dəxi pişvazə yügür, qıl təcil,
İlqa, kim təntəneyi-mürşüdi-dana görünür.
Kimdi bu şahfəri şiri-nəri guşşüguh,
Dağü daş hamı bütün bangi-dərəyə görünür.
Yadıma düşdü genə ayeyi-«qulənküntüm»,
Cismi zarımda genə bəhri-təvəlla görünür.
Kimdi bu şəmsi-züha, bədri-düca, ərşi-sərir,
Allah, allah, genə bir nuri-təcəlla görünür!
Barilaha, sən onun düşməninini eylə fəna,

Şəhri-qəlbimdə genə qəhri-təbərra görünür.
Zar könlümdə genə gərmdə həngameyi-eşq,
Dəşti-iməndə genə atəşi-Sina görünür.
Mehtəri-Sədri-cahan bir gözü qan, bir bədməst,
Bir çolax, bir gözü kor, bir dili lala görünür.
Kimdi, yarəb, genə bu şəmi-hüda, mehri-ziya,
Mədəni-elmi-əla gənci-səraya görünür?!
Qəddi-şümşadını gördükcə unuttum sərvə,
Çeşmi-cadu nigəhi-nərgisi-şəhla görünür.
Hoqqeyi-ləli-ləbi məxzəni-yaqutu əqiq,
Dişinin hər biri bir dürri-müsəffa görünür.
Daneyi-xali-siyəh mayeyi-hər sehrü füsün,
Zülfi-mərgubi gözə ənbəri-Sara görünür.
Bu necə dami-bələdir ki, xilas olmaq yox,
Ey dil, əfsun oxu kim, zülfi-çəlipa görünür.
Yoxdu bu dərdə dava gər desə naçar biri,
Saqiyi-lalərxü gərdəni mina görünür.
Cödi-müşkini burax, get sözünü eylə tamam,
Ki, onun hər teli bir dami-bəlaya görünür.
Künci-ixfayə çəkil bürqeyi-Deyləmdən keç,
«Üqtülü Yusifə» bu nəşədə inşa görünür.
Qəm yemə çox da dəxi kəsəti-ədədən hiç,
Ələmi «nəsri minəllah fətəhna» görünür.[3]
Mənzilim oldu genə qələçeyi-səmtü sükut,
Genə bu qələdə bir səxreyi-səmma görünür.
«Əntə minni» dedi Səlmanə nəbi, eyb olmaz,
Məndə «allahü məək» gün kimi peyda görünür. [4]
Bəzmi-vəhdətdə məqam eyləyəni tarix bilir,
Könlümün ayinəsi məzhəri-əsma görünür.
Cami-Cəmsidi əcəb müft gətirdim əlimə,
Lövhi-dil ayineyi-məzhəri-əsma görünür.
Gəl bir az da vuralım Qaf kimi lafi-gəzaf,
Hüsni-xəttimdə səfayi-yədi-beyza görünür.
Aç fəsahe qapısın, ey «ənə əfsəh» nəslə,[5]
Səndə mirasi-şahənşahi-təddəlla görünür.
Şəms Təbrizi kimi möhyiyi-əmvat oldun,
Vəh, onun cəlvəgəhi ələmi-bala görünür!
Təbi-mətbuun edər Maniyü Ərjəngi xəcil,
Rəşheyi-kilki-tərin sehri-hələla görünür.
Bu nə pərvazdı, ey tairi-Simürğ-şikar,

Təhti-balında genə fəvqi-Sürəyya görünür.
Sözü qıl şəhdü şəkər, ey «ənə əmləh» balası,
Məhəgi-dürri-süxən surəti-Sədra görünür.
Canımı yaxdı bu od, öldüm, aman, ey saqi!
Bircə bax, gör nə əcəb daməni-səhra görünür.
«Ləntərani» demə çox, sağəri-zərrini götür,
Nə əcəb səndə genə bu «ləmü ləmma» görünür.
Bircə göstər üzünü, şad elə bu məhcuri,
Ki, sənin mehri-ruxun dəfi-bələya görünür.
Şətti-Bəğdad nədir, hicr günü çeşmi-tərim
Yaş tökəndə deyəsən mövceyi-dərya görünür.
Şahi-mürğani-cahan hüdhüdi-xoşnəqşü nigar,
Mərhəba söylə görüm, hovdəci-Leyla görünür.
Eşq imiş kamil edən cümleyi-insani, bəli,
Səbəbi-cəzbi-bəni hissi-həmira görünür.
Dəm çəkib dinmə dəxi, tut üzünə bürqeyi-naz,
Dərdinə çarə sənin pərdeyi-ixfa görünür.
Basma dişqarı qədəm künci-xəfadən, zinhar
Ki, cahan işrə əcəb mərəkə bərpa görünür.
Piri-gülrəng əgər etsə camalın zahir,
Həqq bilir kim, deyərəm Xizri-müəlla görünür.
Hümməti-piri-müğan şamili-əhval oldu,
Qasidi-şəhri-Səba zahirü peyda görünür.
Həmdülillah ki, qəbul oldu düayi-səhərim,
Əsəri-kəşməkeşi-Qənbəri-mövla görünür.
Həyy edər əzmi-rəmimi nəfəsi-müşkini,
Nitqi-şirini ara möcüzi-İsa görünür.
Bu necə ləhcədi, ey tuti-yi-sövti-xətü xal,
Çətri-əlvani-Süleymani-səmaya görünür.
Afərin fal ki, tövfiq mübarək gəldi,
Leylətül-qədr yanınca şəbi-Yəlda görünür.
Sözü şirin, özü çirkin Nəbati deyilən,
Tari döysün ki, o, bir nəngi-əbaya görünür.

[İstinad 1: Rəvayətə görə, Musa peyğəmbər «Turi-Sinada allaha demişdir: «Rəbbi-ərni», yəni «ey mənim allahım, görün mənim gözümlə!»]

[İstinad 2: «Mahaza» Quranda ayədir. Orada deyilir: «Bu da sizin kimi bəşərdir».]

[İstinad 3: Quranın «fəth surəsi»ndəki ayəyə işarədir. Mənası: «Allahın köməkliyi ilə fəth bizimlədir».]

[İstinad 4: «Məhəmməd peyğəmbər öz əshabələrindən olan Səlmana «əntə minni», yəni səm bizdənsən demişdir. Şair də ona işarə edir ki, söyləsəm ki, allah məndə təzahür edir. Heç də eyb deyil.]

[İstinad 4: Hədisə işarədir: Məhəmməd «ənə əfsəhül-Ərəb vəl Əcəm»-- mən Ərəbdə və Əcəmdə ən fəsahtəli, yəni ən gözəl nitqə malik bir şəxsəm-- demişdir.]

Genə şuridə könlüm aşiqi-bir gülüzar olmuş,
Edər məşqi-cünun, divanələrtək dağdar olmuş.
Olub Məcnun kimi sərməsti-cami-badeyi-vəhdət,
Düşüb səhralərə, vəhşilər ilə həmqətar olmuş.
Düşüb əşgim kimi mərdüm gözündən cismi-üryanım,
Əzizi-Misr ikən gözlərdə, indi gör nə xar olmuş.
Tutub ta mürği-dil məskən o çin-çin zülfi-müşkində,
İşim bayqu kimi daim fəğanü ahü zar olmuş...
Kəsər, doğrar həsudın bağırını əşari-rənginim,
Mənim tiği-zəbanım guiya bir Zülfiqar olmuş.
Məni ol xali-hindudur edən müstəğrəqi-heyrət,
Edən qan qönçətək bağırım, o ləli-abidar olmuş.
Edib min aşiqi bican, töküb qanın güzərlərdə,
Bu gün ol çeşmi-sərməstin əcəb gərmi-şikar olmuş.
Tökən gözdən sirişgim dəmbədəm ol çeşmi-cadudur,
Pərişan eyləyən halim o zülfi müşkbar olmuş.
Səpib jalə güli-sürxə ərəq ya lölövü dürdür,
Bu gün ol lalə rüxsarın əcayib nurbar olmuş.
Xərabatü-münacatı gəzib seyr eylədim hər yan,
Bu küfrü din arasında o Ənqa pərdədar olmuş.
Məni bir məst qıl, saqi, aman, ey gözləri yağı,
Şərabın yox, gətir ağı, qulağın niyə kar olmuş?
Məhəbbət şəhrinin sudü mətəin istə sən cana,
Fənadır ya şəhadət izzü cahı çahsar olmuş.
Gətir, saqi, meyi-baqi, bu əzmi eylə bir rövşən,
İşıq dünya gözimə badəsiz, billah ki, tar olmuş.
Məni bir cürə meydən ötrü böylə bağı qan etmə,
Dur, ey kafər, gətir sağər ki, başım çox xumar olmuş,
Məni öldürdü qəm, ahım şərarı yetdi əflakə,
Yatıbdır hansı küpdə bilmirəm, ol zəhrimar olmuş?
Həmişə badeyi-gülgün həyati-tazədir ruhə,
Xüsüsən indi kim, vəqti-gülü fəsli-bahar olmuş.
O çeşmi-pürxumarın həsrətindən, ey kəmanəbru,
Ənisim bəççeyi-ahu, məqamım kuhsar olmuş.

Gəhi şirü pələngü həm kəvəznü gurə yoldaşəm,
Yatağım gah cəbəl, gah dəşt, gah bir künci-qar olmuş.
Görüb bir qəmzeyi-yağı olub heyranü müştəqi,
Deyir həmdəm gəl, ey saqi ki, halım çox nəzar olmuş.
Gətir ol rahi-reyhanı, tök ol cami-zərəfşanə
Ki, suzi-atəşi-eşqim yenə çox şöləbar olmuş.
Həras etməz cəhənnəmdən, yanan nirani-hicranə
Ki, İbrahimtək azər ona bir lələzar olmuş.
Dəxi əfsunə gəlməz hər kimi çalsa qara zülfün,
Bu əfinin əlacı tərki-xabü vəsli-yar olmuş.
Düşübdür başına bir nazəninin şurü sevdası,
Gedib əldən qərarı, məhv olub biixtiyar olmuş.
Məhəmmədi-Qarabaği nə bəllər bu Qaradaği,
Məgər o bülbül ovlaği bu xoş gül-gül diyar olmuş.
Əgər Məcnuna mailsən, niyə bəs böylə qafilsən,
Buyur kim, xaki-əqdamın bizə bəs iftixar olmuş.
Bizim xübzi-şəirin ləzzətindən bir təməttö tap
Ki, hər bir löqməsi bir şairi-şair şüar olmuş...
Nə hasil şərbazlıqdan, edər məğzi-səri nabud,
Xəyalü fikrü sevdadən dəmağə bir qübar olmuş.
Özün bəhri-xəylə salma, bica qəsdı-can etmə,
Rəfiq olma məcaninə, yeri, hey kamigar olmuş!
Həzər qıl malxülyadən, bu sevdadən pəşiman ol
Ki, ərbabi-cünunə şerü şairlik qərar olmuş.
Əgər görsən məni, ibrət tutarsan hali-zarımdan,
Vücudum zəfdən guya ki, bir şəmi-məzar olmuş.
Müridi-əhli-təcridəm, qulami-xeyli-təfridəm,
Kişi vəh-vəh, Məsihadı ki, həyyü payidar olmuş!
Məni-aciz ki, dərvişəm, qələndərvər bikişəm,
Nə oldum xeyrdə qaim, nə dinim ixtiyar olmuş.
Nə tapdım əmri-mabeyni, nə oldum vaqifi-məzhəb,
Belə biçərə mollatək, nə adəm, nə himar olmuş.
Bu sözdən ötrü sən gəl, gör ki, gündən aşikaradır,
Vəli, iblistək külli-vilayətlərdə car olmuş.
Yəqin bil kim, Nəbati çəkməz əl damani-minadən,
Bu tərz ilə ki, o meyxanələrdə meyküsar olmuş.
Zunesteş çömmə tut şeri-Nəvai cəmmi cuqunda
İzan zon vil bəru huşmahru paludəvar olmuş,[1]
Xoşa ol aşiqi-sadiq ki, olmuş vəhdətə layiq,
Tutub künci-xəfa bu xəlqi-aləmdən kənar olmuş.

Bihəmdullah, rəqibin kövkəbi-bəxti olub varun,
Əlində curə tərlanı dönüb bir sarı sar olmuş.
Tutub nikbət giribanın, çəkib zindani-idbarə,
Səmumi-qəhri iyzəddən əsası tarümar olmuş.

[İstinad 1: Beyt Azərbaycan, fars, özbək və tat dillərində «müləmmə» şəklində yazılmışdır. Məzmunu: oxu Nəvai şerini, bil, tanı, pay götür ki, şer aləmində hər şeyi özündə toplamış, əvəzsiz şərbət olmuşdur.]

Guşeyi-vəhdət nə əcəb cə imiş,
Sirri-nihan onda hüveyda imiş.
Aşiqi divanələrin mənzili,
Rütbəyə bax, ərşi-müəlla imiş.
Qafil idim bu dili-viranədən,
Dil demə, oğlan, bu ki dərya imiş!
Günbədi-əflakı deyirlər vəsi,
Şöhrəti-bicadı bu, böhtan imiş.
Qabili-feyzü düri-şəhvari-eşq,
Məzhəri-ənvari-təcəlla imiş.
Məxzəni-əsrari-xüdəvəndigar,
Mədəni-feyzi-şəhi-vala imiş.
Mətləi-dibaçeyi-sultani-can.
Məqtəi-divani-şahənşa imiş.
Nöqtəyi-pərkari-münəqqəş əsas,
Daireyi-mərkəzi-mina imiş.
Məğfəri-gərdani-Təhəmtənmisal,
Əfsəri-sərdari-sərara imiş.
Məhbəti-əşari-cəvahirnizam,
Mənbəyi-ənhari-müsəffa imiş.
Vəh, nə deyim mən ki, o müşkin nəfəs
Mübtəli-əcazi-Məsiha imiş.
Ləfzdə bir tutiyi-xoşdasitan,
Nəğmədə bir bülbuli-şeyda imiş.
Hüsndə bir Yusifi-gülpirəhən,
İşvədə bir türfə Züleyxa imiş,
Tursifət atəşi-eşq içrə qərq,
Aşiq evin yıxmağa Səlma imiş.
Gah olur Vamiqi-şirinsüxən,
Gah deyərsən ki, bu Əzra imiş.
Faidə verməz ki, qaradağlısan,

Narə deyər kim, əcəb heyva imiş.
Xatiri-üşşığı pərişan edən
Şanəkeşi-türreyi-Leyla imiş.
Kimdi bu «mən, mən» deyən oğlan genə,
Bizdən o daim niyə ixfa imiş?
Kar deyilsən ki, o şirinzəban,
Bu güləşən Baqiri-bürna imiş.
Şübhəsi yoxdur ki, çobandır, çoban,
Bəstə o bir naleyi-surna imiş,
Danışa bilməz, dili yox, laldır,
Ru dediyin bir belə la-la imiş.
Afərin, ey qülhüvələh, mərhəbə!
Xeyr, o bir bəççeyi-Ənqa imiş.
Sən de, görüm bəs nədi, hay tapmışam,
Püsteyi-gül, ya güli-rəna imiş.
Anladın indi ki, «ənəlhəq» deyən,
Şeyxdəki rəbbiyəl-əla imiş?
Əqli dayaz, dağ çapan oğlanə bax!
Durdu yerindən ki, nə heyha imiş.
Seyheyi-Şəbdizi-səmək cəstxiz;
Nəreyi-Gülguni-səmasa imiş.
Başını çox çalxama Şapurtək,
Mən nə bilim, uf ki, bu bənnə imiş!
Xosrovun əhvalını Şirin bilir
Kim, ona həmkasəvü xərgə imiş.
Yetsə əlim, qisseyi-Şirini mən
Nəql eləyəm Xosrova həmrə imiş.
Dəng eləmə, qoy sözü, əldən çıxar,
Tanrı bilir ki, bu nə qovğa imiş.
Xosrova Şirini edirlər ərus,
Bangi-döhül, sövti-neyü na imiş.
Dəxi inandım, bəli, Fərhadşən,
Əlləri var, yaxşıca usta imiş.
Saqi, deməkdən nə gərək, türküsü,
Mətləbimiz badeyi-həmrə imiş.
Sən bicə bir o dəli Məcnuna bax,
Adı nə üçün belə rüsva imiş?!
Qaideyi-şəhr fənadır, fəna,
Bu sifət ol mülkdə bərpa imiş.
Səhv danışdım, nə bilim, bilmədim,

Bu necə müşkülə müəmma imiş?!
Şəhri-fəna, məhri-məna bilmənəm,
Mən deyirəm təşneyi-mövla imiş.
Öz sözünü söylə sən axır, gözümlə!
Xeyr, o bir gövhəri-yekta imiş.
Cürəkeşi-meykədəyi-hafizəm,
Vəh, nə əcəb gövhəri-qərra imiş!
Bağrı qəra, qanlı könül xanəsi,
Ah ki, bir külxəni-sevda imiş!
Nami-xuda, təbi-əcibül-xəyal,
Sözdü bu ya lölövü-lala imiş?
İzzü əla, kilki-müsəlsəlrəqəm,
Xətdi bu ya ənbəri-Sara imiş?
Löbəti-surətgəri-Ərjəngi-Çin,
Ya nəməti-xətti-çəlipa imiş.
Kağəzi diba kimi gülgün edib,
Cümlə hünər bunda mühəyya imiş.
Guş verib nəğməyi-tavusi-ərş.
Şəhpər açıb ki, bu nə tüğra imiş!
Kilki-süxənsəncü şəkərrizə bax,
Gündü bu ya gövhəri-inşa imiş?
Nöqtələri hər biri bir qitədir,
Hərfləri hər biri pira imiş.
Bu həbəşizadə midadi-siyah,
Aləmə bir nəməti-üzma imiş.
Söz bəzəməkdə yədi-beyzası var,
Sehrdi bu ya yədi-beyza imiş?
Göyçək olur xameyi-sürxü sifid,
Sevdiciyim bu büti-ziba imiş.
Haşimiyəm, varisi-fəxrül-kəlam,
Bizlərə bu şeyveyi-aba imiş.
Onda imiş vəsli-cəmi-şüun,
Baniyi-bünyani-bu dünya imiş.
Padişəhi-ərzü səmadır qələm,
Taci-səri-Xosrovü Dara imiş.
Bu qələmi-silsilə mudur ki, bu
Həmdəmi-bir arifü dana imiş.
Zöhdü səlahi çölə sal, Gözgəza,
Mövsimi-eyşü meyü mina imiş.
Xançobani adı, Nəbati özü,

Bir üzü qırxıq, buğu burma imiş.

LÜĞƏT

B

Baz--qartal

Baği-cinan--cənnət baği

Badiyeyi-tih--sərgərdanlıq səhrası

Badiyəpeyma--çöldə gəzən

Bak--qorxu

Bank--səs

Barigəh--imarət, saray

Befəzli-xuda--allahın mərhəməti

Bədkiş--əyri yollu, pis adam

Bədgü--çuğul

Bər--quru çöl

Bəraya--aşkar

«Bərgi-nəxli-imən»--Əmin-amanlıq ağacının kölgəsi--yarpağı (cənnətdəki Tuba ağacına işarədir)

Bərəhmən--şər qüvvə

Bərk--yarpaq

Bərra--təmiz, aydın

Bəhəmdilləh--allaha şükür

Bəççeyi-Ənqa--Ənqa quşunun balası; vüqarlı, təmkinli

Bikiş--yolsuz, məqsədsiz

Bipərvə--qorxusuz, qorxmaz

Bihəmta--misilsiz

Buteyi-hicr--ayrılıq butəsi qızıl, gümüş və s. əritmək üçün gildən qayrılmış kiçik qab

Bülənd-pəst--alçaq-uca

Büti-hərraf--danışan büt

Büxl--paxıllıq

V

Varun--üzüqoylu

Vəsi--geniş

Q

Qabili-zilli-hüma--hüma quşunun kölgəsinin layiqi

Qadiri-mənnan--tanrı

Qaimə--dayaq, söykək

Qəzənfərhəmlə--şirhəmləli

Qədəhıxar--badə içən
Qələndərməşrəb--qələndər təriqətli, qələndər xasiyyə
Qəllaş--əliaçıq, səxavətli
Qərra--ucasəsli, açıq-aydın danışan
Qəta--əsla, heç də
Qibleyi--külli-üməm--bütün millətlərin qibləsi
Qul ənküntüm--«de onlardan...» (Quran ayəsi)
Qumra--nurlu
Qutə--üzmək, suya baş vurmaq
Qul hüvəllah--«de ki, o, tanrıdır» (Quranda «Qül hüvəllah» surəsinə işarədir)
D
Dağidar--dağlanmış, qəmli, qüssəli
Deyr--təriqətçilərin məskəni
Dəbiri--nüktədan--arif, çox bilən mirzə
Dəd--vəhşi heyvan
Dəmdəmə--meydan, sahə
Dənglər--dəng olmuşlar
Dəriğ--heyif
Dilazürdə--ürəyi incimiş
Dirəxşan--nurlu, parlaq
Dürdnuş--şərab xıltı içən
Dürdnuşi--Hafizəm--Hafizin təriqətinə tabeəm
Dürri--nab--təmiz, parlaq gövhər
Düxtəri--rəz--üzümün qızı (şərab)
Düça--qaranlıq
Ə
Əbyat--beytlər
Əbrani--tayfa adı
Əbrə--xüsusi kəmə, qurşaq
Əbülhəsən--Həsənin atası Əli
Əvami--sırf--tam sadə, biliksiz, avam
Əzin--bundan
Əzmi--rəhim--çürümüş sümük (Quranda ayəyə işarədir)
Əlvərəq--varaq-varaq oxumaq (ələk-vələk eləmək)
Ələlitlaq--necə istərsə, küll ixtiyar
Əlhan--ahəng, səs
Əlhafiz--qoru, saxla
Ənduh--qəm-qüssə
Ənə əmləh--mən ən duzlu (mənalı) danışanam
Ənəməllah--yəni allah qismət eləsin, ruzu eləsin

Ənhar--çaylar
Ərsə--meydan
Ərus--gəlin (Azərbaycan sözü)
Ərşi-kibriya--uca göylər
Əfyun--tiryək
Əfsər--tac
Əfsürdə--solğun
Əda--düşmən
Əraf--guya cənnətlə cəhənnəm arasında yer

Z

Zadi-rah--yol tədarükü
Zəfərcəd--daş-qaş növü
Zəviyə--məsnəd--təxt sahibi
Zəyyaf--qonaq edən
Zərbəti-xəsmənə--düşməncəsinə zərbə
Zərkeş--qızıl suyuna çəkilməmiş kağız
Zib--yaraşlıq
Zibi-səri-dar--dar ağacının zinəti (Mənsur Həllaca işarədir)
Zikr--dua
Zişt--çirkin
Zöhd--hiylə
Züha--ışılq
İ
İqlim--ölkə
İqrar--ilqar, peyman
İzəd--tanrı
İlqa--çatmaq, görmək
İsmi-əzəm--ən böyük ad, tanrı
İxfə--gizli, xəlvət

Y

Yari-məhasa--yaxın dostlar
Yahu--göyərçin
Yekkə--tək
Yeksər--birbaşə
Yədi-beyza--ışıqlı əl (guya Musa peyğəmbərin əli ışıqlı imiş)
Yəzdan--allah (yaradan)
K
Kamkar--arzusuna çatan
Kahilə--tənbəl
Kəsərət--çoxluq

Kəctab--pəltək
Kureyi-həddad--dəmirçi kürəsi
Kuhsar--dağlıq
Künci-vəhdət--vəhdət bucağı
Küfri-zülf--saçın qaralığı
Küştə--ölmüş
G
Gavi-fələk--fələyin öküzü (bürc)
Geysu--zülf, saç
Gəbr--kafir
Gərm--isti
Giransəng--ağırdaşlı, təmkinli
Gülfam--gül rəngli
Günbədi-gərdan--dolanan günbəz, fələk
Güstər--yayan, göstərən
L
La--yox
Layəqil--ağılsız
Latü mənət--büt adı
Lafəta illa--bir rəvayətdə deyilir: «Lafəta illa Əli, la seyf illa Zülfıqar», yəni
Əlidən başqa igid, Zülfıqardan başqa qılınc yoxdur
Ləbriz--dolu
Ləmyəludu ləmyuləd--Quranda ayə. Yəni doğulmayıb, doğmayıb
Ləmə ləmma--olmazlıq
Ləngər--dayaq
Lənglər--çolaqlar, naqislər
Ləntərani--məni görə bilməzsən (rəvayətə görə Musa peyğəmbər Tur
dağında allaha deyir ki, görün mənim gözümə. Cavab gəlir ki, məni görə
bilməzsən)
Ləhi--ahəng, səs, avaz
Lovda--boş, mənasız
Lövhəşəllah--allah bilir
Ləlfam--ləl rəngli, qırmızı
M
Mari-zəxmi--yaralı ilan
Mahəsəl--xülasə
Məhrəfsər--günəştaclı
Məqdur--mümkün
Məğbun--zərər çəkmiş, aldanmış
Məğfər--dəbilqə

Məzhəri-nuri-hüda--düz yol nurunun nişanı
Məknun--qiymətli
Məntər--məclis, sıra, cərgə
Mətbu--bəyənilmiş
Məxmur--xumar
Məhzər--mətləb, məqsəd
Məcanin--məcnunlar
Məcmər--manqal
Məcus alusu--atəşpərəst
Məşum--nifrətlənmiş
Misaq--əhdinə vəfa edən
Məva--məskən
Mən edəsən--mane olasan
Məcari-həmra--qırmızı baş örtüyü
Məcun--bir neçə maddədən düzəldilmiş qüvvətli dərman
Muğ--atəşpərəst
Musakəf--Musa əlli, əli qüdrətli adam
Müədda--ədalı, qəmzəli
Müin--kömək
Mül--şərab
Münqad--nəqd
Münəqqəş--naxışlanmış
Münfəil--bir işdən əl çəkmək; tərk etmək
Mürğzar--gülzar, bağ, gülşən
Mürəssə--bəzəkli
Müsəlsəl--dalğalı, pərişan
Müsərrif--sərraf, hər şeyi görən, ayıran, bilən
Mühərriq--yandıran od vuran
Mücəlla--parlamış
Müşəşə--şölənən
N
Naf--göbək
Nabud--yox
Naməbər--məktub aparan
Napədid-- közdən itən, yox olan
Nəng--utanmaq
Nəngi-əbayə--ata-ananı xəcalət edən, utandıran
Nədamət--peşmançılıq
Nəmət--üslub, yol
Nərrad--nərd oynayan

Ö

Övrad--virdlər, dualar

Övdat—mıxlar

R

Rayici-dövrən--dövrənin məşhuru

Rəbbiyələlə—uca tanrı

Rəzzaq--ruzu verən

Rəzm--dava

Rəfia--uca

Rəxt-pəxt--pal-paltar

Rəhvar--yol gedən

Rəhnüma--yol göstərən

Rəd--göy gurultusu

Rud --çay

Ruzə--oruc

Rübi-məskun--dünya

S

Salik --yol gedən, müsafir, yolçu

Sahibbərət--barət sahibi ixtiyar sahibi

Seyt--səs

Seyhə--atın kişnəməsi, səsi

Səbaseyr--yel sürətli

Səbhə--təsbeh

Sədri-afaq--ölkələr hakimi

Səlli əla--ona salavat göndərirəm

Səmasa--uca, qüdrətli

Sərraq--soraq verən, qasid

Səxreyi-səma--möhkəmlik, keçilməzlik

Siminsaq--gümüşbiləkli

Süzən--iynə (Azərbaycan sözü «süzən» dən)

Sureyi-İmran--Quranda surə

T

Təbah--puç, heç

Təbərta--təmizlik

Təbi-sərşar--qüvvətli, axıçı təb

Təvəlla--dostluq

Təvəhhüm--qorxu

Təğafül--qəflət, xəbərsizlik

Təəhhüd--əhd bağlamaq

Təyyarü pərgar--hazır

Tərəbxanə--şadlıq evi
Təfrid--fərdləşmiş, təklənmiş
Təneyi-ixvani-həsud--paxıl qardaşların tənəsi (Yusiflə qardaşlarının əfsanəsinə işarədir)
Tiği-düsər--ikibaşlı qılınc; İmam Əlinin qılıncı--Zülficar nəzərdə tutulur
Tövfi--ətraf
Tövsən--cilov, noxta
Tumar--yumrulanmış, lülələnmiş kağız
Tuşə--əldə edilən, qazanc
F
Fərzanə--mərd, igid, əsil-nəsilli
Fəri-ləb--dodağın fəri, yəni söz
Filfil--istiot
Fülad—polad
X
Xəzra--yaşıl
Xəsməfkən--düşmənyıxan
Xətmi-rüsül--sonuncu peyğəmbər; Məhəmməd
Xəttaf--həmdəm
Xidivi-bəhrü bər--dənizin və səhranın şahı
Xoşgüvar--dadlı, ləzzətlə içilən
Xübz--çörək
Xürd--kiçik, xırda
H
Haşəlillah--allah şahiddir, allaha and olsun
Həlqeyi-rindan--rindlər məclisi
Həmduş--həmçiyin, yoldaş
Həmra--qırmızı
Hirman--ümitsiz
Hovla--səslə, çağır
Hövdəc--kəcavə
Hüveyda--aşkar
Hümayun--mübarək
Ç
Çahi-məzəllət--bədbəxtlik quşu
Çəlipa--qarışıq, dağınıq
C
Canfəza--ruh dincəldən; gözəl
Cəli--aşkar
Cəlilülnəhmə--əzəmətli

Cödi-müşk--qara zülf

Cuybar--arx kənarı

Cüqd-bum--bayquş

Cürə--bir qurtum, bir içim (su, şərab və s.)

Ş

Şa--«şah» deməkdir (qafiyəyə görə «h» atılıb)

Şəbdizi-səmək cəstxiz--iti sürətli at

Şəbxiz--gecə ayıq qalan

Şəxən--sınıq

Şəlayin--gözəl, qəməzəli